

Sociologiska Institutionen
Sociologi AOP C VT-17
Kandidatuppsats 15hp

UPPSALA
UNIVERSITET

Labbet- en sluten värld?

- En etnografisk studie av en forskargrupp på Karolinska
Institutet

Författare: Hanna Ulriksson och Johanna Karlsson
Handledare: Daniel Normark

Abstract

There is an established perception in society that the research community is closed and difficult to reach for the public. The research community has been criticized for not sharing research findings, which negatively affects the spread of knowledge in society. Against this background, an interest was gained in studying the research community and the people acting within it. This ethnographic study has therefore observed a research group at Karolinska Institutet. The purpose was to investigate how openness and exclusiveness expresses itself in social interactions between the individuals in the research group and with us outsiders. How is openness and exclusiveness expressed in interactions within the studied research group? How do different situations affect what kind of interaction that appears? And how does the research group maintain its appearance towards outsiders? To answer these questions, Goffman's dramaturgical model is used as a theoretical framework. This theory provides explanations for different types of interactions and the factors that affect them. The result of the study shows that openness to outsiders appeared at the individual level and exclusiveness towards outsiders appeared at the group level. We also found incentives and hints that there was a collective backstage that us visitors were not allowed to access. The result also shows that roles and those involved in a situation have greater influence on what interaction occurs than the physical environment do. Our conclusion is that the group's interaction-patterns take place in four different dimensions; a collective front-stage, a collective backstage, an individual backstage as well as an individual front-stage

Sammanfattning

Det finns en etablerad föreställning i samhället om att forskningsvärlden är sluten och svårtillgänglig för allmänheten. Forskningsakademien har kritiserats för att den inte delar med sig av forskningsupptäckter, vilket påverkar kunskapsspridningen i samhället negativt. Mot denna bakgrund väcktes ett intresse för att studera forskningsvärlden och människorna som rör sig inom den. Denna etnografiska studie har därför observerat en forskningsgrupp på Karolinska Institutet. Syftet var att undersöka hur öppenhet och slutenhet uttrycker sig i sociala interaktioner mellan individerna i forskningsgruppen och med oss som utomstående. Hur uttrycks öppenhet och slutenhet i interaktioner inom den studerade forskningsgruppen? Hur påverkar olika situationer vilken typ av interaktion som sker? Och hur upprätthåller forskningsgruppen sitt framträdande mot utomstående? För att besvara dessa frågor används Goffmans dramaturgiska modell som teoretiskt ramverk. Denna teori ger förklaringar till olika typer av interaktioner och vilka faktorer som påverkar dessa. Resultatet av studien visar på att öppenhet mot utomstående framträdde på individnivå och slutenhet mot utomstående framträdde på gruppnivå. Vi fann även incitament och antydningar till att det fanns en kollektiv bakre region som vi besökare inte fick tillträde till. Resultatet visar även att roller och vilka som deltar i en situation har större påverkan på vilken interaktion som sker, än den fysiska miljön. Vår slutsats är att gruppens interaktionsmönster sker inom fyra olika dimensioner; en kollektiv främre region, en kollektiv bakre region, en individuell främre region samt en individuell bakre region.

Nyckelord: Forskare, interaktion, främre-bakre regioner.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och frågeställningar	5
1.3 Disposition	6
2. Tidigare forskning	6
2.1 Goffmans dramaturgiska modell	6
2.2 Grupprocesser inom organisationer	7
2.3 Laboratoriemiljöer som etnografiskt fält	7
3. Teori	8
3.1 Goffmans dramaturgiska perspektiv	9
3.1.1 Definitionen av situationen	9
3.1.2 Roller	9
3.1.3 Team och teamframträdande	10
3.1.4 Främre- och bakre regioner	10
3.2 Teoretiska utgångspunkter	10
4. Metod	11
4.1 Metodologisk ansats	11
4.1.1 Begränsningar med metodvalet	12
4.2 Urval	12
4.3 Setting	13
4.3.1 Karolinska institutet	13
4.3.2 Vår studerade institution	13
4.4 Databasinsamlingsmetod	14
4.5 Analysmetod	15
4.6 Reflexivitet	15
4.6.1 Förförståelse	15
4.7 Reliabilitet och validitet	16
4.8 Etiska överväganden	17
5. Resultat och analys	17
5.1 Möten i grupp	17
5.2 Individuella möten	21
5.3 Gemensam avslutande analys	25
6. Diskussion	26
6.1 Summering av resultatet i relation till studiens frågeställningar	26
6.1.1 Uttryck för öppenhet och slutenhet inom forskningsgruppen	26
6.1.2 Situationen och deltagarnas betydelse för interaktionen	27
6.1.3 Forskningsgruppens upprätthållande av framträdandet	27
6.2 Resultat i relation till teori och tidigare forskning	27
6.2.1 Det dramaturgiska modellens tillämpning	27
6.2.2 Strävan efter tillhörighet	28
6.2.3 Laboratoriemiljön- interaktioner, roller & framträdanden	29
6.2.4 Rollen som observatör	29
6.3 Förslag till vidare forskning	29
7. Referenslista	31
8. Bilagor	33
Bilaga nr 1. Missivbrev	33
Bilaga nr 2. Deklaration av arbetsuppdelning	34

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I samband med att nyheten om Macchiarini-affären kom upp till ytan under förra året väcktes diskussioner och debatter om forskningsfusk och undanhållande av kritisk information på ett av de världsledande medicinska universiteten Karolinska Institutet (Ståhlberg, 2016). Nyheten om att dessa felaktiga metoder använts fick starka reaktioner av omgivningen och Karolinska Institutet svarade med att de skulle inleda ett arbete med att införa en öppnare kultur (Karolinska institutet, 2015). Att forskningsvärlden på många sätt varit sluten mot omgivningen har dock varit uppe för diskussion tidigare. I artikeln *Forskarvärlden misslyckas med kravet på öppenhet* skriver Fredrik Söderling (2011) om att ett av de tre lagstadgade kraven hos forskningsakademien, utöver forskning och utbildning, som handlar om att informera om sina upptäckter till samhället, inte har prioriterats. Söderling menar att detta är ett allvarligt problem som påverkar kunskaps spridningen i samhället. Flera personer inom universitetsvärlden kritiserar forskningssamhället och det ökade glappet mellan forskare och samhälle, "det finns forskning som aldrig når mer än ut från forskarens rum till institutionskorridoren", säger historikern Dick Harrison. Även utvärderingar från Högskoleverket och Riksrevisionsverket har visat på att forskningsakademien har haft problem med att gå från planer till handling gällande uppgiften om kommunikation och samverkan mellan akademien och samhället (Söderling, 2011).

Mot denna bakgrund väcktes ett intresse för att studera forskningsvärlden och människorna som rör sig inom den. När vi blev presenterade möjligheten att göra vår studie på Karolinska Institutet av vår handledare såg vi således ett tillfälle att få inblick i en miljö som få har insikt i och utforska den närmare. Vi ser detta som en chans att befinna oss mitt i fältet och studera rutiner och praktiker på nära håll. Vi är intresserade av att studera uttryck för öppenhet och slutenhet i interaktioner inom en forskningsgrupp samt mellan forskarna och oss som utomstående. Vi tror att den här organisationen skiljer sig från många andra mer öppna organisationer och med vår programriktning mot personal och organisationsfrågor så blir just öppenhet och slutenhet i en organisation ett intressant fenomen för oss att studera. Vi har avgränsat studien till att undersöka en forskningsgrupp på en av Karolinska Institutets institutioner och studiens resultat kan därmed inte appliceras på hela institutet.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att observera en sluten miljö och undersöka hur öppenhet och slutenhet uttrycker sig i sociala interaktioner mellan individerna och med oss som utomstående inom denna miljö. Våra frågeställningar är:

1. Hur uttrycks öppenhet och slutenhet i interaktioner inom den studerade forskningsgruppen?
2. Hur påverkar situationen och deltagarna vilken typ av interaktion som sker inom den studerande forskningsgruppen?
3. Hur upprätthåller forskningsgruppen sitt framträdande mot utomstående?

1.3 Disposition

Efter studiens inledning kommer vi att presentera tidigare forskning om studier av laboratoriemiljö samt studier av mänskliga interaktioner inom organisationer. Sedan följer ett avsnitt där vi förklarar de teoretiska utgångspunkter som legat till grund för studien samt motiverar dessa. I det följande metodkapitlet redogör vi för våra metodologiska ansatser, studiens utformning samt hur vi praktiskt gått tillväga i genomförandet av vår studie. Därefter redovisas resultatet och analysen av vårt empiriska material i relation till teorin. I det avslutande kapitlet, diskussionen, summeras resultatet i relation till syfte och frågeställningar, teori samt tidigare forskning. I kapitlets sista avsnitt ges även förslag till vidare forskning.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras studiens forskningsöversikt som består av sociologiska studier som använt sig av Goffmans dramaturgiska modell, studier om grupprocesser inom organisationer samt laboratoriemiljöer som etnografiskt fält. Med hjälp av denna kunskap avser vi att motivera hur vår sociologiska studie kan bidra till det existerande fältet.

Sökord: laboratory, organization, group belonging, in group, out group, interaction, backstage, frontstage, interactional order, definition of the situation.

2.1 Goffmans dramaturgiska modell

Goffmans dramaturgiska modell har applicerats på en mängd olika mikrosociologiska kontexter. Några av dessa kontexter är federala organisationer (McCormick, 2007), affärsnätverk (Lowe, 2012), behandlingscenter (Andersen, 2014), skolinspektioner (Lindgren 2015), företagseven (Giazitzoglu, 2015) och industrianläggningar (Down, 2009) samt inom hälso- och sjukvården (Lalonde & Gilbert, 2016). Vi är inte intresserade av de kontexter var dessa studier genomförts, men däremot ger dessa studier oss förståelse för användningsområden för den dramaturgiska modellen. Flera av ovan nämnda studier argumenterar för att den dramaturgiska modellen genererar en ökad förståelse för organisationsprocesser och därmed bör användas i större utsträckning inom organisationsforskning (McCormick, 2007; Down, 2009; Lowe, 2012; Andersen, 2014; Lalonde & Gilbert, 2016). Den dramaturgiska modellen kan användas som ett ramverk för att analysera organisationsförändringar. I analysen kan även orsaker till motstånd av organisationsförändringar och källan till andra organisatoriska problem identifieras (McCormick, 2007:697; Lowe, 2012:427). Modellen har även utgjort en bra metod för att undersöka hur roller och förväntningar skapas, sprids och förändras i dagliga rutiner inom en organisation (Andersen, 2014:497). Det finns även forskning som poängterar att den dramaturgiska modellen hittills är sparsamt utforskad i förhållande till organisationsforskning och att perspektivets användbarhet och relevans bör tas på större allvar (Down, 2009:397; Lalonde & Gilbert, 2016:647).

En etnografisk studie har analyserat hur interpersonella interaktioner påverkar individers roller och identiteter utifrån begreppen främre- och bakre region inom den dramaturgiska modellen. Studien har resulterat i en ökad kunskap om hur aktörer upprätthåller sina roller och identitet genom framträdanden i den främre regionen. Forskarna argumenterar för begreppens relevans i etnografiska analyser av interaktion (Giazitzoglu, 2015:53). En annan

studie visar att organisationer, liksom individer har en främre- och bakre scen samt en publik (McCormick, 2007:696). Organisationers arbete kan framträda på vilt skilda sätt i den bakre- och främre regionen. I den främre regionen visas en förskönad bild av organisationen, som skiljer sig från vad som visas bakom kulisserna, i den bakre regionen (Lindgren, 2015:74). På så sätt har den dramaturgiska modellen lyfts från den interpersonella nivån till en organisationsnivå med syftet att förstå processer och förändringar inom organisationer (McCormick, 2007; Lindgren, 2015).

Genom ovanstående forskning har vi förstått den dramaturgiska modellen relevans i etnografier och organisationsstudier. Vi har även fått en ökad förståelse för hur modellens främre- och bakre regioner kan appliceras som en metaforisk förklaring av interaktioner mellan individer och inom organisationer.

2.2 Grupprocesser inom organisationer

I detta avsnitt presenteras observationsstudier som ger en ökad förståelse för hur individer interagerar och skapar ett socialt sammanhang. Dessa studier har genomförts inom federala organisationer (Fine & Hallat, 2014), sociala grupper (Lalonde, 2002) och i en laboratoriekontext (Hasselberg, 2012). En studie använder begreppet gruppkultur för att benämna hur kollegor och medarbetare kan känna tillhörighet och dela insikter, prestationer och erfarenheter med varandra. Detta förutsätter en levande miljö där medarbetare samarbetar, utmanar och identifierar sig med varandra, vilket i sin tur formar pågående organisationsverksamhet (Fine & Hallat, 2014:1788). Studier av doktorander och forskare anställda vid Karolinska Institutet och Uppsala universitet visar att nya forskare på institutionerna får lära sig praktiker och rutiner från sina handledare genom en slags reproduktionsprocess. Detta tyder på att det finns vissa internaliseringsfaser, normer och värderingar inom institutionerna som skapar likformighet inom gruppen (Hasselberg, 2012:48). Det har även gjorts studier om social identitet och tillhörighet till grupper. Detta har resulterat i kunskap om att individer som har en stark identifiering med en viss grupp kommer att uppfatta större skillnader mellan denna grupp och andra grupper (Lalonde, 2002:625).

Sammantaget kan tidigare studier som undersökt grupprocesser ge oss en större förståelse för hur individer interagerar med grupper och anpassar sig till rådande normer. Detta för att uppnå en ökad tillhörighet till gruppen och även utesluta andra individer. Dessa studier fokuserar på tillhörighet men ger också implikationer för hur slutenhet uppkommer som en konsekvens av detta. Detta fenomen skapar ett intresse hos oss att undersöka öppenheten och slutenheten i en grupp, hur den uttrycks och vad som skapar den.

2.3 Laboratiemiljöer som etnografiskt fält

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för forskning genomförd inom en mikrosociologisk kontext som liknar den vi studerar i vår etnografi. Dessa studier har alla genomförts i olika vetenskapliga laboratorier med varierande forskningsområden (Latour & Woolgar, 1979; Knorr-Cetina, 1983; Traweek, 1992; Lynch 1998; Sims, 2005; Bruns, 2009). Flertalet etnografiska studier inom laboratiemiljöer har framförallt fokuserat på hur fysiska artefakter påverkar individernas beteende och handlande (Latour & Woolgar, 1979; Knorr-Cetina, 1983; Lynch, 1998). Dessa texter ger en noggrant beskriven inblick i hur laboratiemiljöer ser ut

och fungerar ur ett kunskaps sociologiskt perspektiv, men fokuserar inte till någon större grad på de sociala interaktionerna mellan individerna. En forskare som däremot har fokuserat mer på hur miljön påverkar forskarna som individer, deras livssyn och förhållningssätt till omvärlden är Traweek. Denna studie visade att de studerade forskarnas uppfattning om tid och rum har format deras sociala strukturer (Traweek, 1992:1). Samma studie diskuterar vikten av att man som deltagande observatör noggrant uppmärksammar hur personerna i gruppen uppträder i det dagliga livet. Detta görs genom att noggrant dokumentera bland annat miljön, språket, tonlägen, gester, klädsel och hur detta förändras i olika interaktioner. Traweek menar att man som deltagande observatör bör göra olika sociala "misstag" för att upptäcka vad gruppen har för sociala normer och gränser och vilka beteenden som accepteras inom miljön (Traweek, 1992:9-10). Studien beskriver även hur de mer seniora personerna i labbet gärna stängde dörren och såg till att ingen annan i gruppen överhörde när de samtalande med Traweek i laboratoriet. De yngre medlemmarna i laboratoriet var däremot inte på sin vakt på samma sätt utan kunde tala med Traweek mer fritt. Traweek berättar även att forskningsgrupper hon studerat på ett av forskningsinstituterna haft en stor prestige inom grupperna angående labb-resurser, men samtidigt en stark kollektiv identitet. Framförallt tydliggörs detta i relation till andra laboratorier eller andra besökande forskningsgrupper från andra institutioner (Traweek, 1992:127).

Ytterligare etnografisk forskning som studerat laboratoriemiljöer har studerat arbetsmiljön i relation till rutiner och praktiker. Resultatet visar att regler, förordningar och ritualer gällande säkerheten, som är centralt i en sådan laboratoriemiljö, även är viktig för den sociala ordningen och de strukturella relationerna mellan arbetsgrupper och institutionen i stort (Sims, 2005:357). Annan forskning har dock visat att säkerhetsrutiner inom laboratoriemiljö faller bakom vetenskapens mål vilket gör att organisationens mål kring säkerhet blir av sekundär prioritet (Bruns, 2009:1420).

Ovanstående studier har relevans för vår forskning på grund av deras metodologiska ansatser och att de studerat laboratoriemiljöer. Som vi nämner i inledningen finns det en föreställning om forskningsmiljöer som slutna och svårtillgängliga, varför vi blev intresserade av att undersöka fältet närmare. Denna tidigare forskning om laboratoriemiljöer har gett oss en större förståelse för hur vi kan studera fältet. Genom tidigare forskning har vi även fått en ökad förståelse för hur olika grupprocesser påverkar individer och organisationer. Tidigare studier har även gett oss kunskap om relevansen av Goffmans dramaturgiska modell i etnografiska studier av organisationer. All denna tidigare forskning har fungerat som byggstenar i formuleringen av vår studie där vi vill kombinera laboratoriemiljöer som etnografiskt fält med Goffmans dramaturgiska modell och ett fokus på hur öppenhet och slutenhet skapas och upprätthålls i en organisation.

3. Teori

I det här kapitlet kommer studiens teoretiska utgångspunkter presenteras och diskuteras. Teorin har valts utifrån studiens syfte och frågeställningar och sedan anpassats efter det insamlade empiriska materialet. Eftersom vår frågeställning undersöker hur öppenhet och slutenhet uttrycker sig i sociala interaktioner mellan individerna och med oss som utomstående inom denna miljö menar vi att Goffmans dramaturgiska modell är ett lämpligt

teoretiskt ramverk att använda. Denna teori ger förklaringar till olika typer av interaktioner och vilka faktorer som ligger bakom dem, vilket blir intressant att diskutera i förhållande till de interaktioner vi möter under våra observationer. Tidigare forskning har argumenterat för att Goffmans dramaturgiska modell kan användas för att ge en ökad förståelse för olika organisatoriska fenomen, vilket stödjer vårt val att använda teorin för att applicera den på studier av Karolinska Institutets organisation. I detta kapitel presenteras den dramaturgiska modellen närmare.

3.1 Goffmans dramaturgiska perspektiv

Erving Goffman var en kanadensisk professor i antropologi och sociologi och beskrivs av många som en av de mest inflytelserika sociologerna i modern tid. Han menar att all social interaktion metaforiskt innefattar teatraliska element såsom roller, scener och manus. Genom att se till verbal och icke verbal kommunikation menar Goffman att interaktion kan ses som en form av föreställning som formas av omgivningen och publiken. I detta avsnitt kommer vi att fokusera på hans verk "Jaget och Maskerna" (2009) och begreppen *definitionen av situationen, roller, inramning, team, teamframträdande, informella klickar och rumsliga regioner*.

3.1.1 Definitionen av situationen

Individens definition av en situation, det vill säga hur individen uppfattar och tolkar sin omgivning vid en specifik tidpunkt, kommer att präglas av omgivningens respons på individen och deras handlande mot denne. Detta menar Goffman (2009) är en viktig förutsättning för hur individen samspelar med och anpassar sig till omgivningen. Definitionen av situationen som projiceras av de olika deltagarna i kontexten är oftast samstämmiga och detta för att undvika motsättningar som stör det sociala samspelet. Den här fasaden av samstämmighet bevaras och underlättas av att deltagarna döljer sina personliga önskningar bakom de värden som samtliga deltagare känner sig förpliktade med (Goffman, 2009:18). Goffman förklarar att den inledande definitionen av situationen ligger till grund för vilka handlingslinjer som byggs upp för individerna i en miljö. Det tycks vara lättare för en individ som träder in i en miljö att välja ett bemötande som går att kräva av samt ge till de närvarande än att försöka ändra det bemötande som fått fotfäste i miljön (Ibid:19). Utifrån detta kan relationer och gruppdynamik skapas. När individer ömsesidigt influerar varandras handlingar och befinner sig i varandras omedelbara fysiska närvaro så sker det som Goffman definierar som interaktion (Ibid:23).

3.1.2 Roller

Goffman menar att roller och personlighet är tätt integrerade. Rollen som vi strävar efter att leva upp till kommer ur den uppfattning vi har bildat om oss själva. Den uppfattningen vi har om en roll blir tillslut en andra natur och en integrerad del av vår personlighet. Vi föds som individer och förvärvar med tiden en karaktär som gör oss till personer (Goffman, 2009:27). Rollerna kommer till uttryck i den sociala fasaden som kan delas in i element som uppträdande, inramning och manér. Rollerna är en viktig komponent i hur interaktionen sker och hur den är tolkad av publiken och andra gruppmedlemmar. Aktörer kan ta sig an flertalet roller eller ändra sin roll beroende på vilken situation de befinner sig i (Ibid:35).

3.1.3 Team och teamframträdande

Goffman använder sig av termen teamframträdande när han refererar till en grupp individer som tillsammans samarbetar fram en rutin, eller samarbetar för att bevara en given projicerad definition av situationen. Ett team är en grupp, men inte endast i sin fysiska form utan även i relation till en interaktion där de tillsammans strävar efter att upprätthålla en specifik definition av situationen och arbetar fram ett gemensamt framträdande (Goffman, 2009:95). Han menar att det händer att medlemmar i en grupp kan tvingas att framträda på ett sätt som de inte vanligtvis gör med syftet att gynna det allmänna intrycket av teamet. Medan ett teamframträdande är i gång finns det en möjlighet för varje medlem att förstöra föreställningen genom att bete sig på ett olämpligt sätt i förhållande till hur teamet vill framställa sig. Alla medlemmar i teamet är därmed *ömsesidigt beroende* av varandra (Ibid:75-77). Goffman uttrycker en av framträdandets standardingredienser som den *fysiska inramningen*. Inramningen kan även kallas för the setting och inbegriper möbler, dekor, ytplanering samt övriga inslag i bakgrunden. Inramningen är därmed platsbunden (Ibid:29).

En annan form av team är det som Goffman kallar för *informella klickar*, vilket är informella grupper som består av några få individer som gått samman. Man kan se dessa klickar som team i den bemärkelse att informella klickar ofta samarbetar för att dölja sin exklusivitet för omgivningen. Medlemmarna inom en informell klick brukar ofta ha samma statusnivå och därmed identifiera sig med varandra, men det betyder inte att samtliga personer med samma statusnivå ingår i samma informella klick. Istället är själva meningen med en informell klick att inte alla personerna med samma statusnivå släpps in för att skydda medlemmarna i klicken från de personer i samma rang som de inte önskar identifiera sig med (Ibid:79).

3.1.4 Främre och bakre regioner

Goffman förklarar en rumslig region som en plats där perception och varseblivningsbarriärer i viss mån är avgränsade och därmed begränsar framträdandet. En region innefattar den fysiska miljön men även den symboliska mening som olika objekt i miljön har. För att förklara olika typer av interaktion delar Goffman in de rumsliga regionerna i en främre och bakre region. Den främre regionen är en plats där framträdandet äger rum med syfte att upprätthålla och förkroppsliga vissa normer (Goffman, 2009:97). I den främre regionen är aktörerna under ett ständigt grupstryck från andra gruppmedlemmar för att bekräfta framträdandet utåt. Med andra ord så porträtterar de en bild som de vill ska imponera den omgivande publiken. Bakre regioner kallas det som sker "bakom kulisserna" där det som undertryckts under framträdandet uppdagas när publiken inte närvarar. Den bakre regionen är mer informell och innehåller interaktion med vänner och andra som aktörerna etablerat en relation till. Inom den bakre regionen är det mindre viktigt att bekräfta det gemensamma framträdandet vilket ofta kan leda till att gruppmedlemmarna motsätter sig sina tilldelade roller och inte sällan kritiserar framträdandet eller publiken för att visa sitt autentiska jag (Ibid:101).

3.2 Teoretiska utgångspunkter

Utifrån Goffmans teoretiska infallsvinklar på mänskliga interaktioner har vi skapat ett antal teoretiska utgångspunkter inför den fortsatta studien. Goffman poängterar vilken betydelse individens definition av situationen har för interaktioner samt på vilket sätt roller som antas kommer till uttryck i den sociala fasaden. Detta leder även in på vad han benämner som

teamframträdanden, vilket innefattar gruppens sätt att samarbeta fram en gemensam rutin samt rumsliga regioner där olika typer av framträdanden tillåts. Han beskriver även hur exklusiva informella klickar kan uppstå inom gruppen. Det är även viktigt att uppmärksamma att för att skådespelet ska förstås så behöver man förstå både individerna och gruppen, samt individerna och gruppen i förhållande till platsen skådespelet utspelas på.

Denna samlade teoretiska bakgrund fungerar som ett sätt för oss att få en ökad förståelse för de olika beståndsdelarna av mänskliga interaktioner samt vad som ligger till grund för vilken typ av interaktioner som framförs i en given situation. När vi utför våra observationer i den aktuella forskningsgruppen kommer vi på så sätt att kunna göra en djupare analys kring vilka interaktioner som uppstår som en följd av det egna jaget och vilka som är en del av det framträdande som avses visas upp. Vi kommer även att undersöka under vilka förutsättningar dessa olika framträdanden sker och analysera om resultatet av vår empiri stödjer eller motsäger Goffmans teoretiska förklaringar.

4. Metod

I det här kapitlet kommer vi att redogöra för våra olika metodval och motivera dessa samt beskriva hur vi gått tillväga rent praktiskt för att samla in vårt empiriska material. Kapitlet inleds med en presentation och motivering av metoden deltagande observation. Därefter följer en redogörelse för vårt urval, fältet vi studerat och det praktiska genomförandet av den deltagande observationsstudien. Även det insamlade materialet och kodningen av detta presenteras och diskuteras. Sedan följer en diskussion kring vår förförståelse av fältet och hur denna har tagits i beaktande inför och under våra observationer. Avslutningsvis tar vi upp de etiska överväganden som kommit att prägla studiens genomförande samt diskuterar studiens reliabilitet och validitet.

4.1 Metodologisk ansats

Den här studien syftar till att med ett kvalitativt angreppssätt undersöka en sluten miljö och hur öppenhet och slutenhet uttrycker sig i sociala interaktioner mellan individerna och med oss som utomstående inom denna miljö. Vi vill studera individernas interaktioner, rutiner och praktiker i deras naturliga miljö, och även ta del av deras subjektiva erfarenheter. Därför har en etnografisk ansats tagits och deltagande observationer med informella intervjuer genomförts. Genom kombinationen av observation och samtal innefattas analys på gruppnivå såväl som individnivå. Hammersley och Atkinson (2007) menar att en styrka med etnografiska studier är att forskaren inte skapar de situationer som studeras, utan istället observerar sina studieobjekt i deras naturliga miljö. Därmed går denna metod i linje med vår ambition att få en inblick i en befintlig miljö (jfr Hammersley & Atkinson, 2007:4).

Vår metod tillåter oss att interagera med aktörerna inom fältet och delta i deras rutiner och bidrar till att våra tolkningar av empirin är påtagligt influerade av aktörernas egna tolkningar och åsikter. Forskaren är närvarande och aktiv i fältet, vilket leder till djupare förståelse för miljön och individernas olika interaktioner och konstruktioner (Aspers, 2011:109) Första ordningens konstruktioner kan sedan relateras till andra ordningens konstruktioner i form av teoretiska begrepp, för att få en teoretisk förståelse av forskarens tolkningar. Genom denna process menar Aspers att vetenskapliga förklaringar bildas. Om vi däremot hade genomfört

observationer utan deltagande hade vår empiri inte varit lika talande för fältets första ordningens konstruktioner. Vi hade förmodligen tolkat situationerna annorlunda eftersom vi inte kommit lika nära studieobjekten och kunnat få tillräcklig förståelse för deras egna tolkningar av situationen (Aspers 2011:109).

Denna studie har genomförts under en tvåveckorsperiod, vilket är kortare och mer intensivt än traditionella etnografiska studier. En komprimerad etnografisk studie kan vara mer effektiv, enligt sociologen Sarah Pink. Pink undersöker hur komprimerade etnografier uppkommit som ett sätt att göra forskning som är modern i dess innehåll och samtidigt bidrar med välgrundade insikter om världen. Pink hävdar att kortsiktiga etnografier är långt ifrån en "snabb och smutsig" genväg till att göra kvalitativ forskning utan snarare kännetecknas av intensitet som kan leda till djup och legitim kunskap (Pink, 2013:351).

4.1.1 Begränsningar med metodvalet

En problematik som kan uppstå vid deltagande observation är att forskaren kan få svårt att hålla en distans till fältet och kommer för nära sina studieobjekt. Forskaren kan då påverkas av de intressen som aktörerna i fältet har, vilket leder till att forskaren anpassar sig och blir mer lik de som hen studerar. Detta kan innebära att det blir svårare att ge en rättvis bild av studieobjektet på grund av att vissa intryck och händelser tas för givna eller förbises. Forskaren kan försöka förhindra detta genom att kombinera närvaro i fältet med frånvaro från fältet och genom att undvika att inleda personliga relationer inom den studerade miljön (Aspers, 2011:110). Vi hade detta i åtanke under våra observationer och var därför inte i fältet under långa perioder i sträck utan tog pauser då vi lämnade fältet. Vi besökte även fältet vid olika tidpunkter samt varierade vilka aktörer vi samtalande med och följde under dagarna.

Det finns en risk att forskare som genomför deltagande observationer missar att beakta de visuella uttrycken i fältet och därmed inte antecknar dessa. Detta leder till att de visuella intrycken inte ingår i det empiriska materialet och därmed blir en slags förförståelse som forskaren använder sig av vid kodningen och analysen av sitt material, men som läsaren inte har tillgång till. Detta leder i sin tur till en distans mellan läsarens och forskarens tolkning av texten. På grund av detta är det viktigt att anteckna viktiga visuella aspekter som är centrala för analysen, så att läsaren får en chans att verkligen förstå fältet (Aspers, 2011:111). Även detta beaktades under observationerna.

4.2 Urval

Anledningen till att vi är intresserade av studera forskare inom den medicinska forskningsvärlden är för att det följer vårt syfte att studera en sluten organisation och den öppenhet och slutenhet som uttrycks där. Denna studie är en del av en större studie om Karolinska institutet och flytten till Biomedicum under ledning av vår handledare Daniel Normark. Daniel Normarks studie avser att studera forskarnas beteende och hur det förväntas hantera de förändringar som nybyggnationen av Biomedicum kommer att innebära. För denna studie har det varit av yttersta vikt att förstå och dokumentera de praktiker som sker i nuvarande laboratoriemiljöer och det är där vår studies resultat har en stor del. Genom vår handledare har vi fått tillgång till den forskargrupp som vi observerat. Atkinson och Hammersley menar att det kan vara oväntat svårt att få tillgång till ett fält och att det kan

ta längre tid än väntat att få ett förtroende och bygga en relation till gatekeepern (Atkinson & Hammersley, 2007: 50). Då vår handledare Daniel Normark redan hade en relation till professorer på Karolinska Institutet var det fördelaktigt att han förde dialogen med gatekeepers. Daniel Normark tog kontakt med professorn Jonas Fuxe vid institutionen MTC som genom sitt stora kontaktnät och långa erfarenhet av Karolinska Institutet ansågs lämplig att hjälpa till med studiens urval. Av de cirka 300 forskningsledare som arbetar på de fem olika institutionerna kontaktades ett tiotal potentiella deltagare. Av dessa gick fyra forskningsledare med på att delta tillsammans med sin forskargrupp. Vår etnografiska studie har utförts i en av dessa grupper.

4.3 Setting

Detta avsnitt avser att ge läsaren en inblick i den fysiska miljön i fältet och förmedla den förkunskap som vi själva tagit del av inför studien. Syftet med detta är att läsaren ska kunna få en förståelse för denna unika kontext. Inledningsvis beskrivs Karolinska Institutets organisation och därefter följer ett avsnitt om den institution och forskningsgrupp som vi observerat inom Karolinska Institutet.

4.3.1 Karolinska institutet

Karolinska Institutet är ett av de världsledande medicinska universitet som bedriver medicinsk forskning och utbildning. Institutet består av 22 institutioner samt universitetsförvaltningen, universitetsbiblioteket, enheten för toxikologiska vetenskaper, Södertälje och komparativ medicin. Högst upp i organisationsschemat finns organisationsstyrelsen, under denna verkar universitetets rektor och vicerektorer. Det finns även en styrelse för utbildning, en för forskarutbildning och forskning. Karolinska Institutet har sammanlagt cirka 5 400 anställda (Karolinska Institutet, 2017).

Mellan år 1953 och 2012 har det genomförts ett antal organisatoriska förändringarna inom Karolinska Institutet. Dessa omorganiseringar har kommit att präglade den befintliga organisationsstrukturen på institutet. En av de större organisatoriska förändringarna skedde år 1993 där flertalet institutioner slogs samman, vilket skapade en plattare organisation (Huldt & Normark & Norrving, 2012:206). Under 2013 påbörjades nybyggnationen av laboratoriet Biomedicum med en planerad inflyttning år 2018. Verksamheten som kommer bedrivs på Biomedicum är experimentellt inriktad forskning i laboratoriemiljö. De institutioner som planerat flyttas till Biomedicum är Institutionen för mikrobiologi, tumör- och cellbiologi (MTC), institutionen för medicinsk biokemi och biofysik (MBB), institutionen för fysiologi och farmakologi (FyFa), institutionen för neurovetenskap (Neuro) och institutionen för cell- och molekylärbiologi (CMB) (Karolinska Institutet, 2017). Av tidigare forskning som gjorts om Karolinska Institutet har det framgått att de många omorganiseringar som skett inom de prekliniska institutionerna har bildat flera olika grupperingar som har utvecklat unika organisationskulturer (Norrving & Normark, 2011: 36-37).

4.3.2 Vår studerade institution

Vi har genomfört observationer i en forskningsgrupp inom en av de fem prekliniska institutionerna. Forskningsgruppen vi observerade bestod av 10 personer som hade rollerna forskningsgruppleddare, forskningsassistent, PostDoc, doktorander samt mastersstudenter.

Institutionens byggnad är ett fyrvåningshus med flera avdelningar på varje våning där alla forskningsgrupper egna avdelningar som kräver nyckelkort. När man kliver in på avdelningen som tillhör den studerade forskningsgruppen möts man av en öppen laboratoriemiljö med ett tiotal sittplatser fylld med bland annat forskningsarmatur och provtagningsmaterial. Längst den vänstra sidan av rummet finns det några få enskilda kontor, där forskningsledaren och IT-tekniker sitter. I ett rum i anslutning till det öppna laboratoriet finns det ett mindre cell-laboratorium. Längre in i det öppna laboratoriet hittas ett långsmalt kontorsrum som samtliga gruppmedlemmar delar, där alla har en tilldelad plats med kontorsstol och dator. På våningen över finns även ett till cell-laboratorium som delar av forskningsgruppen använder sig av. Utöver de olika avdelningarna så finns det en gemensam lunchmatsal och några föreläsningssalar i byggnaden. Lunchmatsalen delas av alla institutionens forskningsgrupper och består av ett relativt stort rum där forskarna äter sin medhavda mat. Längs med en av väggarna finns ett antal mikrovågsugnar, diskhoar, kylskåp och kaffemaskiner. I anslutning till lunchmatsalen finns även en uteplats med bänkar och bord.

4.4 Datainsamlingsmetod

Vår studie har grundat sig i kvalitativ metod med deltagande observation som datainsamlingsmetod. I den här metoden har fältanteckningar en betydande del och Aspers (2011) förklarar att användbara fältanteckningar förutsätter en övergripande strategi. Vårt teoretiska ramverk samt syfte och frågeställningar har gett oss tydliga teoretiska utgångspunkter att bygga våra fältanteckningar runt. Som observatörer kan man dock inte studera teoretiska begrepp i sig utan måste vara öppna för att samla in all typ av material och sedan koppla detta till de teoretiska begrepp vi vill studera. Teorin ska däremot kunna ge en allmän riktning för datainsamlingen och teman att applicera på det empiriska materialet (Aspers, 2011:123). Aspers menar att det finns sex grundläggande frågor som behöver besvaras av det man ser i sina fältanteckningar och som vi därför haft i åtanke när vi antecknat våra observationer. Frågorna som ska besvaras är: vad som sker, när det sker, var det sker, med (av) vem det sker, hur det sker och senare varför det sker (Aspers, 2011:123).

När vi inledde observationerna bestämde vi en tid och mötesplats med forskningsledaren för forskningsgruppen vi skulle studera. Tillsammans med denne gick vi sedan in på labbet där vi presenterade oss och vår studie för forskarna vi mötte. De som inte var på plats vid vår första ankomst hälsade vi på i efterhand. Vi blev tilldelade provisoriska platser i kontoret där vi fick ha vår utgångspunkt de kommande dagarna. Under observationstillfällena rörde vi oss sedan mellan kontoret där samtliga forskare hade sina kontorsplatser, de olika celllaboratorierna, lunchmatsalen, samt chefens arbetsrum där vi fick närvara på ett antal möten. Vi kombinerade rena observationer med samtal med forskarna och anpassade detta till de olika situationer vi befann oss i. Ibland blev vi medbjuda att följa med forskarna till olika platser, men ofta fick vi själva ta reda på var de befann sig och om det fungerade för dem att vi närvarade. Aspers (2011) menar att det under den inledande perioden av observationen är extra viktigt med fältanteckningar som fångar upp det flöde av erfarenheter, intryck och händelser som vi upplever som forskare. Under den första dagen uppmärksammar man som forskare mer än man kommer att göra någon annan dag, eftersom att man ännu inte integrerats i miljön. Efter några dagar börjar däremot forskaren socialiseras in i fältet och då kan det som denne inledningsvis förvånades av övergå till att bli normaliserat, och till slut något man inte ens

reflekterar över (Aspers, 2011:119). Detta var något även vi fick erfara under våra observationer. Med utgångspunkt i Aspers resonemang var vi i den inledande fasen av vår observation inte specifikt inriktade på enskilda händelser då det är desto viktigare att se relationerna och hur delarna kopplas till helheten. Under observationen försökte vi vara lyhörda för områden som eventuellt gick emot vårt teoretiska ramverk och som därmed kunde göra den otillämpbar. Det är viktigt att vara öppen för relativt stora förändringar under ett uppsatsarbete, även om man kan vara motvillig till att överge sina första idéer om teori och forskningsfrågor (jfr Aspers, 2011:123). I vårt fall märkte vi ganska snabbt vilka teoretiska ramar som skulle fungera att kombinera med de observationer vi gjorde och skapade därav vissa avgränsningar i det teoretiska ramverk vi hade satt upp före observationen.

4.5 Analysmetod

Aspers menar att en välfungerande analys inom etnografen bör ske mer eller mindre parallellt med fältarbetet. En etnografisk studie sker i olika steg och genom att analysera processen medan den fortgår kan forskaren komma till insikt om vad som ska ges mer och mindre uppmärksamhet under observationen. Analysprocessen bidrar därför till att forskaren får en större förståelse för materialet i ett tidigt skede (Aspers, 2011:127.) Det är viktigt att forskaren är beredd på att studien kan komma att ta en annan riktning då studiens empiri visar sådant som man inte tidigare förutsett (Aspers, 2011:192).

En del av analysarbetet sker redan under kodningsprocessen. Under kodningen delar forskaren upp materialet i olika delar, vilket är en förutsättning för analysen (Aspers, 2011:166). Vi avsåg att koda vårt material med hjälp av tematisk kodning och för att generera teman i kodningsprocessen användes en växelverkan mellan teori och empiri. De teoretiska begreppen översattes till teman samtidigt som observationerna genererade teman som inte utgjorde en del av den valda teorin (Aspers 2011:169). Vid kodning av materialet skrev vi ut det transkriberade materialet, klippte sidorna i mindre delar så att varje observation blev en egen lapp, sökte efter vissa återkommande teman och delade sedan in observationerna efter dessa. Detta gav oss begreppstyrda teman med rubrikerna: Individuella möten, Möten i grupp, Roller, Teamframträdanden, Främre region, Bakre region och Informella klickar. Genom att använda denna metod sorterade vi upp vårt material på ett strukturerat och överskådligt sätt, vilket gjorde det lättare för oss att upptäcka mönster i efterföljande analys.

4.6 Reflexivitet

Under processen med arbetet runt observationen dyker det upp otaliga tankar och reflektioner. Det är viktigt att anteckna alla dessa känslor, upplevelser och intryck i memos eftersom det inte på förhand går att veta vad som är användbart och inte. Genom att på detta sätt systematiskt sammanställa anteckningarna kan vi kontinuerligt reflektera över det pågående arbetet. Det här materialet kan sedan integreras i kodningsprocessen med det empiriska materialet från själva observationen. I analysen kan sedan dessa olika dimensioner fördelaktigt knytas samman (jfr Aspers, 2011:85).

4.6.1 Förförståelse

Förförståelsen präglas av våra livsvärldar, uppfattningar som vi tar för givet och som präglar hur vi tolkar vår värld, men också av den teori vi har socialiserats in i under vår utbildning

och i vår förberedelse av studien. Forskaren måste kunna kombinera sin vardagsförståelse med sin roll som forskare. Är man för privat i fältet är det lätt att man betraktar fenomen alltför naturligt och oproblemiskt och därav missar viktiga delar som kan ha stor betydelse för analysen. Med detta i åtanke var det en fördel att vi var obekanta med fältet vi studerade och därför var känsliga för nya intryck. Vi har dock behövt vara försiktiga med att inte göra felaktiga tolkningar utifrån vår övriga förförståelse som inte var knuten till fältet (jfr Aspers, 2011:38). När man använder sig av en teori innebär det att man skapar en förförståelse som kan möjliggöra en större förståelse för miljön. Detta kan dock bli ett hinder ifall forskaren fokuserar på vissa aspekter i en situation och utelämnar andra. Den teoretiska förförståelsen kan därmed få vissa negativa konsekvenser, men är ändå en viktig förutsättning för att vi ska förstå fältet vi avser att studera. Kärnan i detta resonemang är att vi som forskare inte kunnat göra oss fria från vår förförståelse, men vi behöver var medvetna om den (Aspers, 2011:39).

Den förförståelse vi har påverkas även av vår uppväxt, filmatiseringar, vad media rapporterar om fältet, vad vår handledare Daniel Normark informerat oss om etc. En förförståelse vi hade kring forskare inom den medicinska forskningsmiljön är att de är mycket intelligenta, men introverta människor och vi hade därmed en bild av att det skulle kunna bli svårt att bli insläppta och accepterade i miljön. Vi tänkte oss att kommunikationen med forskarna skulle kunna försvåras av att vi inte var en del av gruppen och att vi inte känner till de medicinska termer som de använder i sitt dagliga arbete. Den här förförståelsen har till stor del skapats av medias rapportering och skildringar i populärkultur. Vi hade även en förförståelse om att miljön är steril med hög säkerhet och allvarsam, vilket gjorde att vi trodde att vi skulle känna oss malplacerade och inkräktande. Även om delar av vår förförståelse stämde med vad vi såg när vi var på plats visade sig verkligheten vara betydligt mer nyanserad och komplicerad.

4.7 Reliabilitet och validitet

Bryman menar att den externa reliabiliteten kan vara svår att säkerställa i en kvalitativ studie eftersom sociala omständigheter som gällt under vår studie kan komma att förändras. Detta försvårar replikerbarheten av studien, men det finns strategier för att försöka komma runt detta. För att upprepa den här etnografiska studien och uppnå samma resultat skulle det bland annat förutsätta att etnografen försökte inta en liknande social roll som vi haft. Om etnografen haft ett annat förhållningssätt gentemot gruppen hade resultatet av studien kunnat bli annorlunda. Den interna reliabiliteten har vi säkrat genom att komma överens om en gemensam tolkning av det vi observerar inom vårt uppsatspar. På så sätt har vi undvikit individuella tolkningar som skulle kunna leda till en sämre reliabilitet (jfr Bryman, 2011:352).

Den externa validiteten är svår att säkra i kvalitativa studier eftersom resultatet rör en fallstudie med ett begränsat urval och inte kan generaliseras till andra sociala miljöer och situationer. Den interna validiteten kan dock säkras mer fördelaktigt i kvalitativa studier då närvaron och delaktigheten i en grupp gör att observatören kan säkerställa en högre grad av överensstämmelse mellan begrepp och observationer (Bryman, 2011: 352). Tolkningen och kodningen av vår empiri har varit tydligt begreppsstyrd och genom ständiga växelverkan mellan teori och empiri har vi avsett att stärka den interna validiteten.

4.8 Etiska överväganden

För att en studie ska genomföras korrekt är det viktigt att den följer de regler som forskningssamhället satt upp (Aspers, 2011:83). Vid utformningen av vår metod har vi tagit hänsyn till Vetenskapsrådets Forskningsetiska principer. Eventuella risker i form av negativa konsekvenser för informanterna bör ses över inför varje forskningsstudie och balanseras mot värdet av nya kunskaper som forskningen kan ge. Vi har därför tagit hänsyn till både forskningskravet- att samhället har ett visst krav på att forskning som bedrivs är av hög kvalitet- och individskyddskravet som innebär att samhällsmedlemmarna ska skyddas från exponering av sina privatliv och inte utsättas för kränkning (jfr Vetenskapsrådet, 2011:5).

Vi har följt informationskravet som ställer krav på att informera om studiens förutsättningar och syfte samt att deltagandet är frivilligt och när som helst kan avbryta sin medverkan (jfr Vetenskapsrådet, 2011:7). För att säkerställa att alla deltagarna i studien nåddes av informationen inför vår observation skickade vi ut ett missivbrev (se bilaga 1) till forskningsledaren och bad hen sprida detta till gruppen. Vi har också tagit hänsyn till nyttjandekravet genom att förklara att materialet kommer att ligga till grund för framställningen av vår uppsats och även delas med vår handledare för senare forskning om Biomedicum (jfr Vetenskapsrådet, 2011:14).

Samtyckeskravet innebär att deltagarna ska ha samtyckt till att medverka i studien och gällande vilka villkor deras medverkan ska ske. De ska även närsomhelst kunna avbryta sin medverkan utan att detta får negativa konsekvenser för dem (Vetenskapsrådet, 2011:9). Vi var noggranna med att förklara detta i missivbrevet och påminde även informanterna om dessa rättigheter när vi väl var på plats. Vi har valt att hålla identiteterna på forskarna anonyma genom att undvika platser och ord som kan avslöja informanternas identitet. På så sätt har vi även följt konfidentialitetskravet om att alla informanter i studien ska ges så stor konfidentialitet som möjligt (Vetenskapsrådet, 2011:12).

5. Resultat och analys

Syftet med denna studie var att observera en sluten miljö genom deltagande observationer och undersöka hur öppenhet och slutenhet uttrycker sig i sociala interaktioner mellan individerna och med oss som utomstående inom denna miljö. Vi kommer i detta kapitel att presentera resultatet och analysen av våra observationer under rubrikerna “Möten i grupp” och “Individuella möten”. Anledningen till detta är att vi fann att individernas olika framträdanden kunde kopplas till när vi mötte dem i grupp tillsammans med andra forskare eller individuellt. Nedan kommer vi att ta upp empiriska exempel från våra observationer som påvisar dessa mönster och analysera dessa utifrån Goffmans dramaturgiska modell och begreppen *individuell*, *grupp*, *roll*, *främre region*, *bakre region*, *teamframträdanden* och *informella klickar*.

5.1 Möten i grupp

Under våra observationer upptäckte vi att de möten vi hade med forskarna i grupp präglades av olika faktorer som tillsammans påverkade hur situationen utspelades. En av dessa situationer utspelade sig i institutionens lunchmatsal. Lunchmatsalen är ett relativt stort rum med ett antal långbord och runda bord där forskarna äter sin medhavda mat. Längs med en av

väggarna finns ett antal mikrovågsugnar, diskhoar, kylskåp och kaffemaskiner. Stämningen i lunchmatsalen är oftast lugn, men under lunchtid ökar ljudvolymen och rörligheten med antalet människor i rummet. Lunchmatsalen är en miljö där forskarna umgås när de inte arbetar och ger därför utrymme för forskarna att gå ur det fokus som deras dagliga arbete förutsätter. Nedan följer ett utdrag ur de anteckningar vi förde under vår första observationsdag:

Efter en rundvandring i labbet tillsammans med forskningsledaren gick vi tillsammans till lunchmatsalen för att hämta kaffe. I lunchmatsalen satt tre personer ur gruppen som just ätit lunch. Vi hejade, men gick inte fram till en början. När vi hämtat kaffe i automaten tog forskningsledaren kontakt med personerna som var mitt uppe i ett internt och skämtsamt samtal och förklarade vilka vi var. Vi började berätta om vår studie och varför vi skulle vara på plats de närmsta veckorna. Personerna skrattade lite osäkert och såg frågande på oss. De ställde följdfrågor om vad vi förväntade oss att hitta under våra observationer, vände sig mot varandra och skojade om att det kanske egentligen handlade om att vi skulle övervaka dem på uppdrag av forskningsledaren. Forskningsledaren skrattade och skämtade med. Forskarna berättade att de skulle till cell-labbet senare och en av dem sa att vi kunde få följa med dem dit. Jag funderade på om det sa detta mer för att forskningsledaren närvarade än för att de faktiskt ville bjuda in oss. *Utdrag ur fältanteckningar - Presentation i lunchrummet*

När forskarna kommer in i lunchmatsalen har de tagit av sig labb-rockarna och annan skyddsutrustning och äter sin hemlagade mat. Den här *fysiska inramningen* ger alla förutsättningar för ett beteende som brukar ske "bakom kulisserna", där den *bakre regionen* hos individen träder fram. I exemplet ovan beskrivs hur vi som utomstående kommer in mitt i en sådan intern och privat situation som kan utspela sig bland kollegor i en lunchmatsal. När vi presenterar oss för gruppen tillsammans med forskningsledaren förändras dock förutsättningarna för gruppens interaktion. De blir tvungna att *definiera situationen* på nytt och ta hänsyn till att två obekanta tillsammans med deras forskningsledare nu närvarar, vilket också kräver att alla medlemmar i situationen måste hitta sin nya *roll*. Den omdefinierade situationen medför att gruppen avbryter sitt interna samtal där dem är de drivande i konversationen och istället intar en mer passiv åhörande roll när forskningsledaren tar över ordet. En person i gruppen responderar på informationen genom att skämta och vända sig mot de andra gruppmedlemmarna och de andra i gruppen bekräftar personen genom att vända sig mot personen och skratta instämmande. I situationen tolkar vi det som att vår roll som utomstående befästs medan deras roll som ett slutet team stärks. I och med att de nya rollerna etableras förändras även gruppens interaktion till att bli mindre intern och privat och mer publikanpassad i enlighet med Goffmans begrepp *främre region*. I denna främre region ser vi att det är viktigt för gruppmedlemmarna att bekräfta varandra och visa upp en enad fasad mot oss som får rollen som publik i den här situationen. Vi kopplar detta till Goffmans begrepp *teamframträdande* där en grupp individer samarbetar för att upprätthålla en specifik definition av situationen i sin interaktion med varandra och publiken. Vi tolkar även situationen som att vilken rumslig region gruppen visar upp påverkas av vilka som deltar i interaktionen i större utsträckning än den fysiska inramningen. Detta på grund av att gruppen växlar mellan den bakre och främre regionen trots att den fysiska inramningen är konstant.

En plats där gruppen ofta var samlad och där vi observerade många kollektiva framträdanden var i forskarnas gemensamma kontor. Kontoret var långsmalt med ett tiotal kontorsplatser där forskarna hade sina datorer, arbetsrelaterat material och personliga tillhörigheter. Forskarna vistades i kontoret vid varierande tidpunkter och arbetade oftast individuellt under tysthet. Ibland när vi kom till kontoret var rummet nästan fullt och andra gånger helt tomt. Vi blev tilldelade varsin stol i kontoret och på så sätt fungerade rummet som en slags utgångspunkt under tiden vi observerade.

Strax innan lunchtid gick vi från kontoret och satte oss vid ett bord i entrén för att anteckna de observationer vi gjort under förmiddagen. Efter en stund gick vi tillbaka till kontoret för att se om några forskare var på plats och för att bestämma vad vi skulle göra härnäst. När vi kom tillbaka till kontoret mötte vi fyra personer ur gruppen med jackor på. En av personerna hade tagit fram nyckeln för att låsa kontoret och frågade oss om vi ville in. Jag svarade att det ville vi gärna om det gick bra för dem. "Absolut", svarade hen. Jag försökte fråga vart de var på väg, men fick svaret "ja". Sedan gick de tillsammans ut från labbet. Antagligen missuppfattade de min fråga, men jag fick känslan av att de inte gärna vill berätta var de är på väg. Jag kände mig inte så inkluderad. En tanke som slog mig var att när vi mötte forskarna i grupp var de väldigt slutna och hemliga i det dem gjorde, som att de inte riktigt ville att vi skulle få en inblick i hur det var där. *Utdrag ur fältanteckningar - Mötet vid kontoret*

Precis som i situationen i matsalen inleds denna situation med att deltagarna i denna situation behöver definiera situationen som uppstår i mötet mellan dem. I definitionen av situationen är det många faktorer som spelar in och som även påverkar vilka roller som intas av deltagarna. Till att börja med är vi observatörer på väg in i kontoret, medan forskarna är på väg att lämna institutionen. Forskarna har ytterkläder på sig, vilket understryker dessa skillnader ytterligare och skapar en ökad distans oss emellan. Forskarna har ett gemensamt mål med var de är på väg som vi inte vet om. De har dessutom nyckeln till kontoret och vi är därför beroende av deras godkännande för att få access till rummet. Dessa faktorer skapar således två tydliga grupper där vi som utomstående hamnar i ett tydligt underläge gentemot dem som tillhörande. Vad som sedan sker är att vi i vår underlägsna position gör ett försök att få en inbjudan till att vara med i gruppen. Vi tolkar deras respons som att de gemensamt väljer hur de ska möta vår förfrågan. De väljer ett gemensamt teamframträdande av en distanserad och undvikande karaktär, vilket inte syftar till att behaga oss som publik, men däremot ger dem en starkare tillhörighet inom teamet. Det här avståndstagande teamframträdandet var återkommande under vår tid med forskningsgruppen och förstärktes dessutom med tiden, vilket kan tolkas som att teamframträdandet var något som arbetades fram och att medlemmarna i gruppen allteftersom anpassade sitt sätt att definiera situationen i enlighet med varandra. Forskningsgruppen hade blivit informerade om att vi var där för att observera interaktioner och de responderade på detta genom att försöka visa upp så lite som möjligt. Det här beteendet utmanar på så sätt Goffmans beskrivning av att teamframträdandet främst syftar till att göra ett fördelaktigt intryck mot publiken.

Att forskarna inte valde att inkludera oss och involvera oss i samtal runt varandra i samma utsträckning som när vi träffade dem en och en var ett av de mest återkommande mönster vi fann när vi analyserade empirin av våra observationer. Det beteende de uppvisade när vi samtalade med dem individuellt kunde snabbt förändras när en eller flera andra medlemmar i forskningsgruppen anslöt i situationen. Nedan beskrivs ett exempel på en sådan situation:

Under en lunchrast i lunchmatsalen mötte vi en av forskarna vid mikrovågsugnarna. Vi började prata om vår observationsstudie och samtalet ledde sedan in på en teambuilding-dag de haft med gruppen. Hen berättade om sina upplevelser av dagen. Informanten var öppen och personlig i samtalet. Ytterligare en forskare i gruppen anslöt och vi satte oss vid ett runt matsalsbord. Stämningen ändrades något efter att den andra gruppmedlemmen anslutit. Jag uppmärksammade till en början ett litet motstånd när jag fortsatte att ställa frågor om teambuilding-dagen, men de besvarade ändå mina frågor. När forskningsledaren sedan kom in i matsalen märkte vi hur interaktionen förändrades ytterligare. Forskningsledaren kom fram till oss och slog sig ner vid bordet. Hen berättade engagerat för gruppen om arbetsrelaterade samtal hen haft under dagen och utstrålade mycket energi. Vi började fråga lite om allmänna utrymmen och om den kommande flytten till Biomedicum och forskningsledaren som redan hade ordet fortsatte att svara på frågan. De andra i gruppen satt helt tysta och åt. Samtalet pågick en stund och trots detta var det ingen annan i gruppen som delade sin syn på saken. Jag funderade på om detta berodde på en respekt för forskningsledaren, att de lät hen svara på frågan eftersom att hen vanligtvis representerar gruppen, eller om det rentav handlade om ett ointresse av att svara på våra frågor? *Utdrag ur fältanteckningar- Lunch med delar av forskningsgruppen*

I denna situation befinner vi oss återigen i lunchmatsalen som vi tidigare konstaterat är en plats som enligt Goffmans dramaturgiska modell ger förutsättningarna för ett beteende som framträder "bakom kulisserna". Vi möter en av forskarna som värmer sin hemlagade matlåda iklädd sina privata kläder och som inbjuder till samtal med oss. Vi uppfattar situationen som avslappnad, att forskaren gärna delar sina personliga synpunkter med oss och därmed släpper in oss i sin bakre region. När ytterligare en forskare ansluter i interaktionen omdefinieras situationen av samtliga deltagare och forskaren som nyss pratade öppet och gärna intar en ny och mer avvaktande roll gentemot oss när vi ställer frågor. Det blir tydligt att interaktionen och rollerna har påverkats av att den andra forskaren kommit in i rummet och att forskarna nu går över till att ge ett samlat framträdande som team. Vår roll ändras såtillvida att vi går från att vara inbjudna till inkräktande. När även forskningsledaren kommer in i situationen blir deltagarna tvungna att definiera situationen ytterligare en gång. Forskarna intar nu en allt mer passiv roll och överlämnar rampljuset till forskningsledaren. Forskningsledarens roll som just ledare förstärks av att hen får utrymmet att föra talan för hela gruppen. Vi ser att forskaren vi först mötte i lunchmatsalen skiftar sitt framträdande från den bakre regionen till ett främre region-framträdande när andra gruppmedlemmar och i synnerhet forskningsledaren ansluter till situationen. Vi tolkar detta som att forskaren anpassar sitt individuella beteende till vad som är ett accepterat teamframträdande inom gruppen.

En dag under våra observationer var det en filminspelning i ett av cell-laboratorierna som skulle användas till en video-artikel som sedan skulle publiceras i en forskningstidskrift. Cell-laboratoriet är ett mycket litet rum med fyra arbetsbänkar, mikroskop, arbetsmaterial och kylskåp. När man går in i rummet tar man på sig tofflor och labb-rockar för att följa de uppsatta säkerhetsrutinerna i miljön. I följande utdrag beskrivs en situation vi observerade under filminspelningen i laboratoriet:

När vi kom in i rummet upptäckte vi att en kamera var placerad mitt i rummet, vilket gjorde det trängre än vanligt. Vi ställde oss precis vid dörröppningen för att inte vara i vägen. Det var huvudförfattaren och medförfattarna till artikeln som agerade skådespelare i filmen och de hade klätt upp sig lite för tillfället, men hade på sig vita labbrockar över de privata kläderna. Informant 1 och Informant 2 satt framför kameran och filmades när de låtsades jobba med cellerna för att sedan vända sig mot kameran och le i takt. Kameramannen var inte en medlem i gruppen utan en inhyrd fotograf och jag la märke till att stämningen i rummet var mer uppsluppen och glad än vanligt. Informant 3 hade rollen som projektledare och dirigerade Informant 1 och 2 tillsammans med kameramannen. Informant 4 stod vid sidan och tittade på. Informant 1 och 2 kollade på film-sekvensen de precis spelat in och skrattade samt kommenterade sitt eget beteende och utseende lite generat. Efter att de beslutat om en tagning som de alla var överens om sa Informant 1 att det var dags för lunch. På uteserveringen utanför lunchmatsalen satt sedan samtliga informanter och åt och vi observerade dem på håll. De hade nu tagit av sig labbrockarna såg avslappnade och tillbakalutade ut. *Utdrag ur fältanteckningar- Filminspelningen*

Denna situation visar att Goffmans dramaturgiska modell inte bara fungerar som ett teoretiskt hjälpmedel för sociologer att förstå världen, utan att vi människor även tar på oss olika masker och iscensätter vår verklighet i vardagen. I den här situationen utför de inte forskning på riktigt utan iscensätter forskningen framför en kamera. Framför kameran och tillsammans med personen som skulle gestalta dem på film ville gruppen göra ett bra intryck. De uppträdde i sin roll som forskare med kläder, språk och formalitet trots att de inte arbetade på riktigt. På filminspelningen framträder även andra roller där en person tar en mer ledande roll, ett par personer följer direktiv och en fjärde person har en mer passiv roll vid sidan av. I filminspelningen som helhet är detta även roller som delvis växlar mellan de olika scenerna. Vi närvarar som "publik" i situationen, men de är inte oss framträdandet riktas mot, istället ser vi hur forskarna avser att framställa sig själva, sin forskning och laboratoriet mot omvärlden som kommer att ta del av filmen. Framträdandet vi ser under filminspelningen har en tydlig koppling till gruppens främre region. När gruppen sedan klev av "scenen" la de detta framträdande åt sidan och blev mer privata i sina roller, vilket vi tolkar som ett skifte till den bakre regionen. Växlandet mellan en främre och bakre region har en tydlig koppling till när de står på scenen och går av den.

5.2 Individuella möten

De olika individuella mötena vi haft med olika medlemmar i forskningsgruppen gett oss kunskap om deras trivsel och om deras upplevelser av arbetsplatsen och Karolinska Institutet i

stort. I individuella samtal var informanterna mer benägna att tilltala oss och berätta mer öppet och ärligt om sig själva än i situationer där andra i gruppen är närvarande. Som vi berättat tidigare var kontoret en plats som ibland var full av människor och ibland nästintill tom. Nedan beskrivs en situation när vi var ensamma med en av gruppmedlemmarna i kontoret vid lunchtid sista dagen:

Under de två observationsveckorna vi var i gruppen var det en av medlemmarna i forskningsgruppen vi inte hade fått någon större kontakt med. Hen satt ofta vid sin dator på kontoret och höll sig för sig själv. Vi upplevde det som att hen hade en undvikande och skeptisk inställning mot oss, men sista dagen i forskningsgruppen skedde det en förändring. Vi var i det tomma kontoret och skulle precis gå på lunch när informanten tog kontakt med oss och nu var väldigt pratsam och öppen. Hen pratade fritt på om sin forskning, om hur gruppen fungerade och deras olika arbetsätt. Informanten förklarade att hen trivdes med sina arbetsuppgifter, men inte var på Karolinska Institutet på grund av det sociala och inte direkt umgicks med någon i forskningsgruppen. Informanten sa att hen inte riktigt visste varför det var så, men förklarade att "...alla här är så olika, alla arbetar mot olika mål, vilket gör att Karolinska Institutet särskiljer sig från andra arbetsplatser". - *Utdrag ur fältanteckningar- Ensam i kontoret 1*

Kontoret är en plats där olika typer av framträdanden äger rum. När flera forskare är på plats framträder teamet gemensamt, vilket tidigare beskrivna exempel har argumenterat för. Situationen som beskrivs ovan är intressant då den påvisar att en individ som vi tidigare träffat i gruppssammanhang och som då varit avvisande och undvikande här öppnar upp sig och delar sina personliga reflektioner i ett individuellt möte med oss. Informanten befinner sig alltså i samma fysiska inramning som där teamframträdandet tidigare utspelats, men delar nu med sig av sådant som har undertryckts i den främre regionen, vilket vi kopplar till begreppet bakre region. I och med att vi bjuds in till att delta i detta samtal förändras även vår roll från att ha blivit definierade som utomstående publik till att bli mer deltagande och jämbördiga i interaktionen med informanten. Enligt Goffmans klassiska definition av begreppet bakre region beskrivs det som en plats där gruppmedlemmar samlas och tillsammans delar sina negativa eller avvikande tankar med varandra. I tolkningen av vår kodade empiri såg vi ett tydligt mönster i att den bakre regionen i större grad framträder i de individuella mötena med gruppmedlemmarna under våra observationer, vilket den ovan beskrivna situationen alltså representerar.

Ytterligare en situation där vi mötte en av forskarna själv i kontoret var en eftermiddag några dagar tidigare:

En av forskarna satt själv på kontoret när vi kom. Hen berättade att de inte trodde att vi skulle komma idag. Stämningen var avslappnad och samtalet ledde in på hur hen trivdes på Karolinska Institutet och i forskningsgruppen. Informanten svarade att hen trivdes och att deras forskningsledare är en av de bättre hen haft. Hen säger att forskningsledaren anstränger sig mycket för gruppen, men fortsätter att berätta att stämningen här kan vara väldigt konfliktfylld och att folk ibland skriker på varann.

Hen säger att detta inte är något vi kommer att se eftersom att det inte är något gruppen inte vill visa upp. *Utdrag ur fältanteckningar- Ensam i kontoret 2*

Under detta samtal sker flera intressanta saker, dels visar även denna situation ett individuellt möte i kontoret där den bakre regionen hos forskaren framträder. Informanten avslöjar att stämningen kan vara konfliktfylld i gruppen, men att gruppen har försökt att dölja detta när vi har närvarat. Hen öppnar alltså upp sig om sådant som gruppen i sitt teamframträdande undanhåller för oss. I situationen antyder informanten även att forskningsgruppen pratat om att de inte trodde att vi skulle varit här idag, vilket ger oss anledning att dra slutsatsen att de pratar om vår närvaro på labbet även när vi inte är där. Vi tolkar detta som att det finns en kollektiv bakre region där gruppmedlemmarna talar fritt om oss som utomstående, vilket stödjer Goffmans traditionella förklaring av den bakre regionen. Detta är dock en bakre region där vi inte blivit inbjudna, utan som undanhållits för oss och på sätt ökat gruppens exklusivitet.

Utöver samtalen med forskarna hade vi även individuella möten med forskningsledaren för gruppen. Forskningsledaren hade ett eget kontor med skrivbord, en liten soffgrupp avsedd för möten samt arbetsmaterial och personliga tillhörigheter. Under tiden vi observerade var forskningsledaren ofta iväg på olika möten eller arbetsrelaterade event, men tiden hen spenderade i laboratoriet brukade hen befinna sig på sitt kontor. Dörren till rummet var oftast stängd, men då det var en glasdörr hade passerande alltid insikt i rummet.

En morgon när vi kom in på avdelningen knackade vi på forskningsledarens dörr för att hälsa. Forskningsledaren öppnade dörren och berättade lite om hens schema för dagen. Forskningsledaren gav förslag på olika möten vi kunde få närvara vid. Hen kändes positiv inför vårt närvarande och blev mer och mer inbjudande ju längre vi pratade. Forskningsledaren fortsatte stolt att berätta om en aktivitet som hen genomfört i gruppen för att stärka teamkänslan. Aktiviteten gick till så att alla skulle skriva ner sina starka och svaga sidor samt utvecklingsområden på ett papper, sedan fick samtliga presentera sina styrkor och svagheter framför hela gruppen, anteckningarna sattes även upp i kontoret för att vara en ständig påminnelse om de utvecklingsområden man skrivit ned samt för att kunna återkoppla till aktiviteten vid ett senare tillfälle. *Utdrag ur fältanteckningar- Samtal med forskningsledaren*

I situationen ovan har vi ett individuellt möte med forskningsledaren i ett rum som bara är hens, men där hen också tar emot medarbetare och besökare och därför förväntas representera sin yrkesmässiga roll. I samtliga individuella samtal vi hade med forskningsledaren under våra observationer fann vi att hen framträdde i sin främre region och höll sin professionella roll. I situationen definieras vår roll som besökare och publik som är på plats speciellt för att observera arbetsgruppen när de arbetar och interagerar, vilket skulle kunna innebära att forskningsledaren i sin roll som ledare har en extra stor ansvarskänsla att upprätthålla framträdandet i den främre regionen. Samtalen med forskningsledaren handlade uteslutet om att hen berättade om olika saker som gruppen arbetade med eller om sina personliga arbetsrelaterade prestationer och visade inte upp den bakre regionen i de individuella samtalen på samma sätt som de andra forskarna i gruppen. Ur den aspekten tolkade vi våra individuella

möten med forskningsledaren som avvikande från de individuella mötena med de andra forskarna som var längre ner i hierarkin.

Utöver de individuella mötena eller mötena i grupp hade vi några möten där vi träffade ett par personer som hade en närmare relation än övriga. Nedan följer ett exempel på en sådan situation:

Under vår första observationsdag fick vi en rundtur genom laboratoriemiljön av en av medlemmarna i forskningsgruppen (Informant 1). I slutet av rundturen gick vi in i ett litet cell-labb där en annan gruppmedlem, som vi inte träffat tidigare (Informant 2) satt och arbetade. När vi observerade situationen fick vi en uppfattning av att informanterna hade en avslappnad inställning gentemot varandra. Den lättsamma stämningen tillät oss även ställa några frågor om deras upplevelse av arbetsklimatet och gruppsammanhållningen i forskningsgruppen:

Informant 1: '...forskningsledaren försöker jobba mycket med gruppen och för att de ska samarbeta med varandra. Gruppchefens hängivna arbete är imponerande eftersom alla i gruppen är väldigt olika, med olika kulturer, etniciteter och personligheter.'

Informant 2 fyller i: 'Det är klart det är svårt att få ihop en grupp olika individer som är vana vid att jobba individuellt och inte tillsammans. Folk hanterar det olika, vissa hjälper varandra medan andra inte gör det.'

Informant 1 fortsätter att berätta att det är just detta som inte passar hen med forskningsvärlden, att man förväntas klara sig på egen hand och att arbetet i slutändan endast bygger på individuella prestationer. Hen menar att detta påverkar hur hen trivs i miljön. *Utdrag ur fältanteckningar- Kompisarna*

Under våra observationer var stämningen annorlunda och mer personlig i det här celllaboratoriet än i det andra celllaboratoriet gruppen hade tillgång till. Detta är även något de själva uttrycker under samtalet. Det faktum att de uttrycker sina personliga åsikter fritt till oss tyder på att vi har fångat dem i en situation där de kan vara privata och känner sig bekväma med att dela med sig av sina åsikter framför varandra, alltså en bakre region. De definierar situationen som att de kan vara trygga och privata i varandras sällskap och accepterar vårt deltagande. Denna situation påvisar en bakre region där individuella åsikter uppdagas likt tidigare exempel, men i detta exempel släpper de två informanterna även in varandra i den bakre regionen. Vi tolkar situationen som att individerna är bekväma att dela med sig av sina tankar i detta rum eftersom att de tillhör samma *informella klick*. En sådan klick förklaras av Goffman som några personer som tillhör samma statusnivå som förts samman av exempelvis liknande värderingar och synsätt. När vi mött personerna i andra grupperingar har de visat upp andra interaktionsmönster och haft ett annat förhållningssätt till oss som utomstående, något som visar på att personerna intar olika sociala roller utifrån hur de definierat situationen.

5.3 Gemensam avslutande analys

Vid analysen av våra resultat har vi gjort flera intressanta upptäckter. Goffman menar att definitionen av situationen är grundläggande för hur medlemmarna i en situation agerar och även att den fysiska inramningen har stor betydelse för vilket framträdande som sker. Vid analys av empirin från våra observationer kan vi dock se att en situations fysiska inramning inte nödvändigtvis har störst påverkan över vilken typ av interaktion som sker. Istället är det vilka personer som befinner sig i rummet som har störst betydelse för individernas agerande. Alltså kan ett fysiskt rum vara en plats där både den bakre- och främre regionen hos en individ utspelar sig. Under analysprocessen tog vi fram en matris som visar de samband vi fann i medlemmarnas interaktioner:

Kollektiv främre region	Individuell främre region
Kollektiv bakre region	Individuell bakre region

Matrisen visar fyra olika *dimensioner* gällande gruppens interaktionsmönster bestående av; en kollektiv främre region, en kollektiv bakre region, en individuell främre region samt en individuell bakre region. Ett av de tydligaste mönstren som vår empiri visade var att forskarna uppvisade ett gemensamt teamframträdande när vi mötte dem i grupp, vilket vi kopplar till den främre regionen. Detta teamframträdande enade dem som grupp, samtidigt som de skapade en distans till oss som utomstående. Det här mönstret har vi klassificerat som en *kollektiv främre region*. Ett annat tydligt mönster var att forskarna bjöd in oss i deras bakre region vid tillfällen när vi mötte dem individuellt. Avsaknaden av de andra gruppmedlemmarna medförde att individerna delade med sig av privata åsikter och upplevelser. Dessa observationer har kategoriserats som en *individuell bakre region*. Det fanns alltså en öppenhet mot oss utomstående på individnivå och en slutenhet mot oss som utomstående på gruppnivå. Forskningsledarens beteende avvek från dessa mönster då hen visade upp den främre regionen även i sin individuella framträdanden. Vi tolkar detta som en konsekvens av hens roll som ledare och representant för verksamheten och ledarrollen förstärktes av att det är viktigt för hen att hålla ett framträdande framför oss i alla lägen. Detta mönster benämns i matrisen som en *individuell främre region*. Genom samtal med forskarna fann vi även incitament och antydningar till att det fanns en *kollektiv bakre region* som vi inte

fick tillträde till. Detta är dock inget vi själva haft möjlighet att bevittna av den anledningen att denna kollektiva bakre region inte varit öppen för oss.

Vi finner även ett mönster i att olika roller har påverkan på vilka interaktioner som sker i olika situationer. För att återkoppla till forskningsledarens beteende så visar det att rollen som ledare och representant för verksamheten innebär ett större ansvar för hen att upprätthålla teamframträdandet, medan folk längre ner i hierarkin inte har samma ansvar att upprätthålla teamets framträdande när de träffar oss enskilt. Även när vi deltog i möten mellan medlemmarna i forskningsgruppen blev rollernas betydelse för interaktionen tydlig. Av detta resonemang kan vi dra slutsatsen att även individens roll i en viss situation påverkar i vilken mån hen agerar utifrån en främre eller bakre region. På samma sätt har informella klickar påverkan på vilket framträdande som informanterna visar upp. Vi har i tidigare exempel beskrivit hur två personer som tillhörde samma informella klick var väldigt frispråkiga och lät oss ta del av privata åsikter framför varandra. Denna informella gruppering skiljer sig på så sätt från våra andra möten med grupper eftersom att de släpper in oss i deras gemensamma bakre region.

6. Diskussion

I detta avsnitt kommer vi utifrån vårt syfte och våra frågeställningar diskutera studiens resultat. Därefter följer en diskussion kring tidigare forskning och teori i förhållande till vårt resultat. Avslutningsvis förs ett resonemang kring implikationer för tillämpning av vårt resultat samt förslag till vidare forskning.

6.1 Summering av resultatet i relation till studiens frågeställningar

6.1.1 Uttryck för öppenhet och slutenhet inom forskningsgruppen

Utifrån de tematiskt kodade observationerna kunde vi utläsa ett mönster i att öppenhet mot oss som utomstående framträdde på individnivå och slutenhet mot oss som utomstående framträdde på gruppnivå. När vi träffade forskarna ensamma var de mer kontaktsökande och gav ofta djupgående svar på de frågor vi ställde. Vi tolkade flertalet situationer som att informanten tillät oss komma in i hans bakre region och till och med uppskattade att få möjlighet att berätta om sin syn på hur saker och ting fungerar i forskningsgruppen och i forskningsvärlden i stort. Det uppstod ett fåtal situationer där vi även blev inbjudna i den bakre regionen när vi träffade flera forskare samtidigt. När detta hände kopplade vi detta till att det var medlemmar i gruppen som hade liknande statusnivå och tillhörde samma informella klick inom forskningsgruppen. Ett exempel på detta var i cellaboratoriet där två personer i forskningsgruppen pratade öppet om hur de upplevde stämningen i forskningsgruppen. Utöver vissa undantag var beteendet när vi träffade informanterna i grupp betydligt mer undvikande och avståndstagande. Även om de oftast arbetade med olika saker i kontoret eller cellabben så verkade närvaron av andra i gruppen skapa en större slutenhet hos teamet i helhet.

Analysen av studiens resultat visade även att interaktioner gruppmedlemmarna emellan och vilket framträdande som uppvisades påverkades av rollerna i forskningsgruppen och vilka av dem som närvarade i situationen. Exempelvis blev interaktionerna i situationer där

forskningsledaren närvarade av en annan karaktär. Slutenheten som vi utomstående blev bemötta med när vi träffade forskarna i grupp gjorde det i viss mån svårt för oss att observera hur öppna respektive slutna forskarna var emellan varandra när vi inte närvarade. Detta är något som bör tas i beaktning.

6.1.2 Situationen och deltagarnas betydelse för interaktionen

Resultatet av vår analys uppmärksammade att vissa kontexter påverkade vilken interaktion som genomfördes. Lunchrummet var en plats där vi förväntade oss att forskarna skulle kunna slappna av och vara sig själva under rasterna. Dock visade det sig vid flertalet tillfällen att forskarna hade ett distanserat och exkluderande beteende och framträdde på ett enat sätt mot oss i denna miljö. Även kontoret var en sådan plats som i olika situationer har möjliggjort interaktioner som varit av både exkluderande formell och inkluderande privat karaktär. Detta fenomen visar på att det inte är det fysiska rummet som har störst påverkan över vilken typ av interaktion som sker. Istället är det vilka individer som närvarar i en viss situation och vilka roller de har som bidrar till hur individerna definierar situationen. Detta påverkar i sin tur vilken interaktion som sker i just denna situation. Resultatet visar även på att de informella klickar som finns inom organisationen har en påverkan över vilken typ av interaktion som sker. Sammanfattningsvis har vi funnit att det finns ett samband mellan det fysiska rummet, vilka personer som deltar, hur individerna i rummet definierar situationen och vilken typ av interaktion eller framträdande som möjliggörs.

6.1.3 Forskningsgruppens upprätthållande av framträdandet

Som vi tidigare konstaterat uppvisade forskarna i de flesta fall ett gemensamt teamframträdande som ofta var av en mer distanserad karaktär mot oss som utomstående. Ett sätt att upprätthålla teamframträdandet var att informanterna bekräftade varandra genom att skratta åt varandras skämt, instämma i varandras påståenden och framförallt att de anpassade sitt beteende efter det som de tillsammans definierade som det accepterade beteendet i situationen. Dessa uttryck var sådana som inkluderade de andra medlemmarna och exkluderade oss som utomstående. I samtalen vi hade med forskarna var det flera som poängterade att det individuella arbetet präglade kulturen och interaktionerna i arbetsgruppen, vi gjorde däremot tolkningen att det i praktiken fanns betydligt fler uttryck för det gemensamma inom gruppen än vad de själva ansåg.

6.2 Resultat i relation till teori, tidigare forskning och metod

6.2.1 Den dramaturgiska modellens tillämpning

Tidigare forskning har visat på att den dramaturgiska modellen går att applicera på organisationer och att främre- och bakre regioner med fördel kan användas för att se organisationsprocesser och individers beteende ur ett nytt ljus (McCormick, 2007; Lindgren, 2015). Några forskare har använt sig av dessa dramaturgiska begrepp och lyft analysen från mikrosociologisk nivå, där man ser på interpersonell interaktion, till en mesonivå. Denna analys har fokuserat på interaktion på organisationsnivå och hur hela organisationen framträder för offentligheten i förhållande till agerandet bakom stängda dörrar. Inspirationen till vår studie kom ur ett organisatoriskt fenomen- slutenhet. Vi har dock inte undersökt hela

organisationen i vår studie. Istället har vi gjort en studie på en microsociologisk nivå i en forskningsgrupp och resultatet kan därför inte generaliseras till hela organisationen. Vi har kunnat få förståelse för interaktioner inom arbetsgruppen som skapar en slutenhet mot utomstående. Men hur kan då Goffmans dramaturgiska modell fungera för att förstå slutenheten inom forskningsvärlden? Tidigare forskning har visat att den dramaturgiska modellen kan användas för att studera organisationer på en meso-nivå. I kombination med resultatet av vår studie tyder detta på att slutenheten skulle kunna undersökas även på en mer övergripande organisatorisk nivå inom Karolinska Institutet eller andra forskningsinstitut.

Flertalet av de tidigare studier som har använt sig av begreppen främre och bakre regioner har samlat in data genom exempelvis intervjuer och textanalyser som de sedan kopplat till dessa begrepp. Vår studie skiljer sig från denna forskning då den bygger på hur gruppen bemöter oss som utomstående i fältet. Detta kan bidra till att vi kan komma med nya infallsvinklar om hur främre- och bakre regioner kan användas än det som presenterats i den tidigare forskningen. Resultatet av vår studie har visat hur den dramaturgiska modellen inte bara fungerar som en sociologisk förklaringsmodell, utan även visat empiriska exempel på när människor tar på sig olika masker och iscensätter verkligheten i vardagen. Studiens resultat har även kunnat ligga till grund för att identifiera vissa begränsningar med teorin. Ett sådant resultat var att den fysiska inramningen har en sekundär betydelse för aktörernas definition av situationen och att individerna i rummet var viktigast. Ett annat sådant resultat var att vi i de individuella mötena med forskarna fann en bakre region där vi som publik blev insläppta, vilket alltså motsäger Goffmans teoretiska förklaring av begreppet.

6.2.2 Strävan efter tillhörighet

I inledningen av uppsatsen beskriver vi hur aktuella debatter beskriver forskningsakademien som sluten och otillgänglig för allmänheten. Resultatet av vår studie visar alltså att forskningsgruppen uppvisar en slutenhet när det framträder i grupp, vilket delvis styrker dessa argument. I de individuella möten vi hade med forskarna visade de dock en öppenhet mot oss utomstående som motsäger detta. Utifrån vårt resultat kan vi därför dra slutsatsen att slutenheten har en koppling till det kollektiva framträdandet. Vad ligger då bakom att gruppen uppvisar en slutenhet i grupp? Tidigare forskning har visat att en stark känsla av tillhörighet till en grupp skapar en starkare distansering och särskiljande mot andra grupper (Lalonde, 2002), resultatet av vår studie går i linje med denna forskning. Vi menar att slutenheten inte beror på en stark gemenskap, utan att de snarare är osäkerheten gruppmedlemmarna emellan som hindrar dem från att öppna sig i grupp. I grupp finns det en gemensam definition av situationen kring vad man får och inte får dela med sig av. Därmed är folk tystare och mindre benägna att svara på våra frågor, då de inte vill "göra fel" eller missbruka sitt förtroende inför de andra i gruppen. De strävar efter att hitta en gruppstillhörighet och sluter sig i en enad fasad för att visa för varandra att de är lojala till gruppen. Vi upplevde att forskarna visade upp ett mer inställsamt framträdande under observationen av filminspelningen av en videoartikel i förhållande till det teamframträdande de visade upp för oss som utomstående besökare. Detta skulle kunna säga något om att man har en större vilja att visa upp och iscensätta sitt arbete för forskarvärlden när de dessutom gynnar deras prestige, än vad man har för att inkludera personer som inte är en del av forskingssamhället.

6.2.3 Laboratoriemiljön- interaktioner, roller & framträdanden

Tidigare forskning i laboratoriemiljöer har bidragit med resultatet att konkreta riktlinjer och regler inom arbetsmiljön och arbetssättet påverkar de sociala strukturerna och interaktionerna som sker i arbetsgruppen och institutionen i stort (Sims, 2005; Bruns, 2009). Resultatet av vår studie visar att det finns ytterligare faktorer som påverkar interaktionernas form inom en arbetsgrupp. Roller, grupperingar och individuella prestationer har påverkat vilka sociala interaktioner som uttrycks i den studerade forskningsgruppen. Den tidigare forskningen och våra resultat står inte i motsättning till varandra utan fungerar snarare på ett kompletterande sätt för att förstå laboratoriemiljön som mikrosociologisk kontext.

Som nämnts tidigare visade resultatet av Traweeks (1992) studier att de mer seniora personerna i labbet gärna stängde dörren och såg till att ingen annan i gruppen överhörde när de samtalade med Traweek i laboratoriet. De yngre medlemmarna i laboratoriet var å andra sidan inte alls på sin vakt på samma sätt utan kunde tala med Traweek mer fritt. Vi tolkar detta som att de seniora personerna hade en mer skyddad bakre region och kopplar detta till resultatet i vår studie som visade forskningsledaren i och med sin seniora roll inte frångick sin representativa roll och öppnade för samtal som förs i den bakre regionen. Alltså finns det ett samband mellan resultatet av dessa studier, då de båda påvisar att olika roller hänger samman med vilket typ av framträdande som uppstår i de olika rumsliga regionerna. De forskningsgrupper Traweek observerat i sina studier visade sig ha en stor prestige om labb-resurser inom gruppen, men uppvisade trots detta en stark kollektiv identitet. Hon berättar att den kollektiva identiteten framförallt kom till uttryck i mötet med forskare från andra laboratorier eller andra besökande forskningsgrupper från andra institutioner. I vår studie berättar forskarna att arbetsmiljön präglas av individuella prestationer inom forskningsvärlden som påverkar gruppssammanhållningen negativt. Trots detta visade resultatet av studien att vi kunde utläsa ett tydligt teamframträdande som förutsätter någon form av gruppssammanhållning. Att detta teamframträdande blev tydligare runt oss som utomstående i miljön kan kopplas till resultatet av Traweeks forskning.

6.2.4 Rollen som observatör

Resultatet av vår studie har en tydlig koppling till vår roll som utomstående i miljön. Genom vår etnografiska metod har vi kunnat använda oss själva som verktyg för att undersöka slutenheten inom gruppen. Genom att ha en aktivt deltagande roll som observatör har vi kunnat analysera hur gruppen bemött oss i olika sociala situationer och kopplat detta till vårt teoretiska ramverk. I analysen av empirin har vi valt att fokusera på de friktioner som uppstått av vårt rollframträdande i relation till forskarnas framträdande samt hur dessa möten kan förstås utifrån främre- och bakre regioner. Vi har beskrivit våra upptäckter i miljön utifrån oss själva och hur vi tolkat miljön, vilket endast varit möjligt i rollen som deltagande observatör. Detta visar på en styrka med metoden, men kan också ses som en begränsning. Vi har fått en förstahandsinformation genom att vara deltagande i fältet, men resultatet är samtidigt beroende av våra tolkningar.

6.3 Förslag till vidare forskning

Resultatet som vår studie visat hade även varit intressant att undersöka i ett större perspektiv. Skulle en studie av flera institutioner inom Karolinska Institutet eller andra

naturvetenskapliga forskningsmiljöer visa ett liknande resultat gällande slutenhet och öppenhet? Det vore även intressant att göra en jämförande etnografisk studie om öppenhet och slutenhet i andra branscher och se hur dessa skiljer sig från forskningsakademin.

Utifrån de samtal vi hade med forskarna inom forskningsgruppen gällande forskningsvärlden och den individualiteten och prestationsinriktade mentaliteten som finns där uppkom ett intresse för att studera detta i förhållande till gruppens samarbete och teamkänsla. Vi funderar kring om individualiteten och prestigen i forskningsvärlden kan vara en bakomliggande orsak till hur individerna framträdde i grupp och menar att även detta skulle vara intressant att undersöka vidare i framtida forskning.

7. Referenslista

Andersen, D. (2014). Giving Clients a Backstage Experience: A Case of Dramaturgical Trouble in the Professional Performance of Drug Treatment. *Symbolic interaktion*. Volume 37, No 4. 4. 483–499

Aspers, P. (2011). *Etnografiska metoder*. Liber.

Atkinson, P & Hammersley, M. (2007). *Ethnography: Principles in Practice*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.

Bruns, H. (2009). Leveraging functionality in safety routines: Examining the divergence of rules and performance. *Human relations*. Vol.62, No. 9. 1399–1426.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.

Down, S. (2009). Between narration and interaction: Situating first-line supervisor identity work. *Human relations*. Vol. 62. No. 3. 379-401

Fine, G. & Hallett, T. (2014). Group Cultures and the Everyday Life of Organizations: Interaction Orders and Meso-Analysis. *Organization Studies* Vol. 35, No.12, 1773–1792

Giazitzoglu, A. (2015). Performing entrepreneurial masculinity: An ethnographic account, *International small business journal*. Vol. 35. No.1. 40-60.

Goffman, E. (2009). *Jaget och Maskerna*. 5:e Upplagan. Norstedts.

Hasselberg, Y. (2012). *Vetenskap som arbete: normer och arbetsorganisation i den kommodifierade vetenskapen*. Gidlunds förlag.

Huldt, I, Normark, D & Norrving, B (2012) *Från läkarskola till medicinskt universitet*. University press.

Israelsson, A. (2017, 30 Mars). Karolinska. Institutet, KI i korthet. *Karolinska institutet*. Hämtad från <http://www.ki.se>.

Karolinska Institutets kommunikationsavdelning. (2015, 5 september). Karolinska Institutet kommenterar Heckschers utredning av Macchiarini-ärendet. *KI Nyheter*. Hämtad från <http://www.ki.se>

Knorr-Cetina, K. (1983). The ethnographic study of scientific work: Towards a constructivist Interpretation of Science. *Science Observed: Perspectives on the Social Study of Science*. Vol. 16. No. 1. 115-140.

Lalonde, C & Gilbert, M. (2016). Dramaturgical awareness of consultants through the rhetoric and rituals of cooperation. *Journal of Organizational Change Management*. Vol. 29 No. 4. 630-656.

Lalonde, R. (2002). Testing the social identity-intergroup differentiation hypothesis: 'We're not American eh!' *The British Journal of Social Psychology*, Vol. 41. No. 9. 611-30.

Latour, B & Woolgar, S (1979). *Labaratory life*, Princeton University Press; 2nd edition

Lindgren, J. (2015). The Front and Back Stages of Swedish School Inspection: Opening the Black Box of Judgment. *Scandinavian Journal of Educational Research* . Vol. 59. Issue 1.

Lowe, Sid (2012). The drama of interaction within business networks. *Industrial marketing management*. Vol. 4. 421-428.

Lynch, M. (1998). Scientific practice and ordinary action: ethnomethodology and social studies of science. *Revue française de sociologie*. Vol. 41. No. 1. 172-174.

McCormick, W. D (2007). Dramaturgical analysis of organizational change and conflict, *Journal of Organizational Change Management*. Vol. 20. No. 5. 685-699.

Pink, S. (2013) Short-Term Ethnography: Intense Routes to Knowing. *Symbolic Interaction*. Volume 36. No. 3.351–361

Sims, B. (2005). Safe Science: Material and Social Order in Laboratory Work. *Social Studies of Science*, Vol. 35. No. 3, 333-366.

Ståhlberg, C. (2016, 5 september). Granskningen av karolinska- skrämmande läsning. *Dagens Nyheter* [DN]. Hämtad från <http://www.dn.se>

Söderling, F. (2011, 6 December). Fredrik Söderling: Forskarvärlden misslyckas med kravet på öppenhet. *Dagens Nyheter* [DN]. Hämtad från <http://www.dn.se>

Traweek, S. (1992). *Beamtimes and lifetimes*, Harvard University Press.

Vetenskapsrådet. (2011) *Forskningssetiska principer- inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad från: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

8. Bilagor

Bilaga nr 1.Missivbrev

Uppsala Universitet 2017-04-19

Letter of missive

We're studying a bachelor programme in human resource management and working life at Uppsala University.

Currently we're writing our thesis in sociology with orientation towards work, organization and human resources. We're participating in a group of students involved in studies for the greater understanding of the practice in preclinical institutions at Karolinska Institute.

Our thesis concerns interaction and group-belonging in the laboratory environment. You are hereby asked to participate in this study.

The study will be performed by observational studies including informal interviews. Our studies will take place during various occasions the following two weeks. During this time we will take notes and in some cases record conversations with consent. The recordings will be transcribed and anonymized in accordance with the confidentiality requirement and saved and stored on an external hard drive. The material may also be used in later studies.

Your participation in this study is completely voluntary.
You can always discontinue your participation without further justification.

The study will be presented in form of one or more essays and one or more final seminars at Uppsala University.

We appreciate your participation in this study.

Best Regards, Hanna & Johanna

Bilaga nr 2. Deklarering av arbetsuppdelning

Inledande formalia (försättsblad, sammanfattning, innehållsförteckning)

Författare 1: 50%

Författare 2: 50%

Tidigare forskning

Författare 1: 50%

Författare 2: 50%

Teorikapitel

Författare 1: 50%

Författare 2: 50%

Metodkapitel

Författare 1: 50%

Författare 2: 50%

Resultatkapitel: Datainsamling (kontakter med informanter, datainsamling, transkribering)

Författare 1: 50%

Författare 2: 50%

Resultatkapitel: Bearbetning av data och presentation av resultat

Författare 1: 50%

Författare 2: 50%

Diskussionskapitel

Författare 1: 50%

Författare 2: 50%

Bilagor

Författare 1: 50%

Författare 2: 50%

Genomläsning av färdigt manus/korrektur

Författare 1: 50%

Författare 2: 50%

Förberedelser av oppositioner under uppsatskursen (ej slutventileringen)

Författare 1: 50%

Författare 2: 50%

Delaktighet vid oppositioner under uppsatskursen (ej slutventileringen)

Författare 1: 50%

Författare 2: 50%

Underskrift:

Ort, Datum: 16-05-22

Författare 1: _____

Namnförtydligande: Johanna Karlsson

Ort, Datum: 16-05-22

Författare 2: _____

Namnförtydligande: Hanna Ulriksson